

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. rugpjūčio 30 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Virgilijaus Grabinsko ir Sigitos Rudėnaitės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **ieškovo (duomenys neskelbtini)** kasacinį skundą dėl (duomenys neskelbtini) apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos (duomenys neskelbtini) nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo (duomenys neskelbtini) ieškinį atsakovei (duomenys neskelbtini) ir atsakovės (duomenys neskelbtini) priešieškinį ieškovui (duomenys neskelbtini) dėl santuokos nutraukimo ir susijusių teisinių pasekmių, išvadą teikianti institucija – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (duomenys neskelbtini) vaiko teisių apsaugos skyrius.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo sąlygas ir sutuoktinių bendro turto padalijimo būdo parinkimą, išlaikymo nepilnamečiam vaikui priteisimą tam tikro turto forma, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovas, be kitų reikalavimų, prašė:
  - nutraukti ieškovo ir atsakovės santuoką, sudarytą bei įregistruotą (duomenys neskelbtini) dėl atsakovės kaltės;
  - nustatyti šalių nepilnametės dukters (duomenys neskelbtini), gim. (duomenys neskelbtini), gyvenamąją vietą su ieškovu;
  - padalyti šalių santuokoje bendrosios jungtinės nuosavybės teise įgytą turtą, priteisiant: ieškovui – butą (duomenys neskelbtini), (toliau – ir ginčo butas) 605/50660 dalis ir 315/50660 dalių žemės sklypo (duomenys neskelbtini), garažą (duomenys neskelbtini) (toliau – ir garažas Nr. 36); atsakovei – garažą (duomenys neskelbtini) (toliau – ir garažas Nr. 25) ir automobilį (duomenys neskelbtini), valst. Nr. (duomenys neskelbtini);
  - priteisti iš atsakovės išlaikymą nepilnametei dukteriai (duomenys neskelbtini) turtu, priteisiant vaikui garažą Nr. 25, šio turto valdytoju užufrukto teise paskiriant ieškovą;
  - priteisti iš atsakovės ieškovui 16 985,85 Eur nuostolių atlyginimą;
  - priteisti iš ieškovo atsakovei 12 829 Eur kompensaciją už ieškovui tenkančią didesnę turto dalį, atlikti ieškovui priteistinių nuostolių atlyginimo sumos įskaitymą ir priteisti iš atsakovės ieškovui 4156,85 Eur kompensaciją.
- Atsakovė priešieškiniu ir jo papildymais, be kitų reikalavimų, prašė:
  - tarp šalių sudarytą santuoką nutraukti dėl atsakovo kaltės;
  - nustatyti nepilnametės šalių dukters (duomenys neskelbtini) gyvenamąją vietą su atsakove;
  - priteisti dukters išlaikymui iš atsakovo periodines išmokas – po 455 Eur per mėnesį iki vaiko pilnametystės;
  - padalyti santuokoje įgytą turtą: priteisti atsakovei butą (duomenys neskelbtini), automobilį (duomenys neskelbtini), valst. Nr. (duomenys neskelbtini), garažus (duomenys neskelbtini) ir (duomenys neskelbtini), 605/50660 dalis ir 315/50660 dalių žemės sklypo (duomenys neskelbtini), 1000 Eur vertės kilnojamąjį turtą, esantį ginčo bute, ir 3482 Eur lėšų, ieškovo turėtų (duomenys neskelbtini) sąskaitose, bei 2118,90 Eur atsakovės (duomenys neskelbtini) banko sąskaitoje esančių lėšų;
  - priteisti ieškovui 31 152 Eur kompensaciją už butą ir garažus su jiemis priskirtinu žemės sklypu, išmokant per 12 mėnesių nuo sprendimo priėmimo dienos.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- (duomenys neskelbtini) apylinkės teismas (duomenys neskelbtini) sprendimu ieškinį ir priešieškinį patenkino iš dalies – nutraukė tarp šalių

(*duomenys neskelbtini*) sudarytą santuoką dėl abiejų sutuoktinių kaltės; po santuokos nutraukimo paliko šalims turimas pavardes „(*duomenys neskelbtini*)“ ir „(*duomenys neskelbtini*)“; nustatė šalių nepilnametės dukters (*duomenys neskelbtini*) gyvenamąją vietą su ieškovu; nustatė atsakovės bendravimo su nepilnamete dukterimi tvarką; priteisė iš atsakovės nepilnametės dukters (*duomenys neskelbtini*) nauda išlaikymą periodinėmis išmokomis – po 145 Eur per mėnesį iki vaiko pilnametystės, išlaikymo dydį kasmet indeksuojant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytą tvarką, atsižvelgiant į infliaciją; vaiko išlaikymo lėšų tvarkytoju užufruoto teise paskyrė ieškovą; priteisė ieškovui garažą (*duomenys neskelbtini*), garažą (*duomenys neskelbtini*), 920/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*), priekabą (*duomenys neskelbtini*), valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), vyrišką dviratį, šaldiklį (*duomenys neskelbtini*), elektrinį virdulį, dulkių siurbį ir infraraudonųjų spindulių šildytuvą; priteisė ieškovui iš atsakovės 20 755,28 Eur kompensaciją; priteisė atsakovei butą (*duomenys neskelbtini*), automobilį (*duomenys neskelbtini*), valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), skalbimo mašiną, vonios spintelę, kabamuosius šviestuvus (7 vnt.), kompiuterį, televizorių, virtuvės stalą su 4 taburetėmis, bulvių tarkavimo mašiną, užuolaidas (6 vnt.), kamizus (3 vnt.), nešiojamąjį grotuvą (*duomenys neskelbtini*), namų tekstilę, fotoaparata, 2 miegmaišius, kelionkrepšį, moterišką dviratį.

5. Teismas, sprendamas vaiko išlaikymo klausimą, sutiko su ieškovo pozicija, kad atsakovės neveiksnumas nepaneigia jos pareigos išlaikyti vaiką. Įvertinęs byloje surinktus duomenis apie abiejų tėvų turtinę padėtį, ieškovo nurodytą vaiko poreikiams patenkinti kas mėnesį reikalingą pinigų sumą, atsižvelgdamas į viešai skelbiamą informaciją apie (*duomenys neskelbtini*) mokamas išmokas vaikams iki 18 metų, teismas nusprendė, kad šalių nepilnamečiam vaikui iš atsakovės priteistinas išlaikymas po 145 Eur per mėnesį.
6. Pasisakydamas dėl išlaikymo formos, teismas nurodė, kad pagal byloje atliktą nekilnojamojo turto vertės ekspertizę garažo (*duomenys neskelbtini*), kurį ieškovas prašo priteisti vaikui išlaikyti, vertė – 25 600 Eur. (*duomenys neskelbtini*), gim. (*duomenys neskelbtini*), iki pilnametystės liko 4 m. ir 9 mėn., arba 57 mėn. Periodinėmis išmokomis priteistina suma už šį laikotarpį sudarytų tik 8265 Eur (145×57). Ieškovas iš atsakovės prašo priteisti vaikui išlaikyti daugiau nei dvigubai didesnės vertės turtą, todėl tokio ieškovo reikalavimo tenkinimas neatitiktų teisingumo, sąžiningumo ir protingumo kriterijų. Teismas taip pat atsižvelgė į byloje esančius duomenis apie tai, kad atsakovė turi santaupų, kad ji gali dirbti ir užsidirbti pajamų, šiuo metu teikia iš jos priteistą laikiną išlaikymą vaikui, todėl manytina, kad vykdys ir teismo sprendimą, kuriuo priteisiamas išlaikymas vaikui iki pilnametystės. Teismas, parinkdamas išlaikymo formą, atsižvelgė į tai, jog išlaikymas savo esme skirtas nepilnamečių vaikų kasdieniams poreikiams tenkinti, t. y. maistui, aprangai, gyvenamajam būstui, sveikatai, mokslui, laisvalaikiui ir kt. Išlaikymas, kurio paskirtis – tenkinti kasdienius vaiko poreikius, reikalingas nuolat, kiekvieną dieną, todėl geriausiai vaikų poreikius atitinka išlaikymas periodinėmis išmokomis.
7. Sprendamas dėl atsakovės priešiškinio reikalavimo pripažinti jos asmenine nuosavybe 25,42 proc. buto (*duomenys neskelbtini*), teismas, atsižvelgdamas į tuo metu galiojusį teisinį reglamentavimą ir byloje nustatytas aplinkybes, padarė išvadą, kad nors atsakovė, šalims gyvenant santuokoje, pardavė savo asmeninės nuosavybės teise priklausančią butą (*duomenys neskelbtini*) ir panaudojo gautas lėšas ½ daliai buto (*duomenys neskelbtini*) igyti, pardavus šį butą, ½ dalies gautų lėšų nebūtų pakakę buto (*duomenys neskelbtini*) ½ daliai įsigyti, be to, dalis lėšų panaudota ne butui (*duomenys neskelbtini*) įsigyti, todėl ½ dalis šio buto, registruota atsakovės vardu, kaip ir likusi buto dalis, nesant galimybės nustatyti mišrų turto režimą, yra bendroji jungtinė šalių nuosavybė. Nenustačius, kad buto dalys įgytos išimtinai iš kiekvienos šalies asmeninių lėšų, nėra pagrindo konstatuoti, kad jos įgytos asmeninės nuosavybės teise, todėl butas šalims priklauso bendrosios jungtinės nuosavybės teise ir reikalavimas pripažinti dalį buto atsakovės asmenine nuosavybe atmestinas.
8. Sprendamas dėl dalytino turto, teismas nustatė, kad šalims bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklauso: butas (*duomenys neskelbtini*); garažas (*duomenys neskelbtini*), garažas (*duomenys neskelbtini*); 605/50660 dalys žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*), ir 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*). Atsakovės vardu registruotas automobilis (*duomenys neskelbtini*), valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), įgytas (*duomenys neskelbtini*). Ieškovo vardu Lietuvoje įregistruotų transporto priemonių šiuo metu nėra.
9. Teismas atmetė atsakovės priešiškinio reikalavimą pripažinti šalims gyvenant skyrium ieškovo (*duomenys neskelbtini*) įgytą turtą (gyvenamąjį namą ir automobilį (*duomenys neskelbtini*)) dalytinu santuokos nutraukimo metu, nes teismo (*duomenys neskelbtini*) nutartimi, kuria buvo atsisakyta priimti ieškinio dalį dėl šio turto padalijimo, buvo konstatuota, kad Lietuvos Respublikos teismai neturi jurisdikcijos spręsti dėl santuokoje įgyto (*duomenys neskelbtini*) esančio turto padalijimo.
10. Įvertinęs byloje pateiktus įrodymus, teismas konstatavo, kad šalys santuokos metu sukaupė 48 974,68 Eur lėšų. Teismas pažymėjo, kad indėliai, iš kurių ši suma susidaro, buvo išgryninti šalims jau negyvenant kartu, todėl teismas nusprendė, kad šiomis lėšomis disponuoja atsakovė. Nors atsakovė įrodinėjo, kad turėjo ir asmeninių lėšų (*duomenys neskelbtini*) pardavusi motinai jai tėvo dovanotus žemės sklypus ir statinius, (*duomenys neskelbtini*) atkūrusi 808 Lt santaupas, (*duomenys neskelbtini*) gavusi 8000 Lt dovanojimo sutarties pagrindu iš tetos (*duomenys neskelbtini*), tačiau iš pateiktų duomenų byloje nėra galimybės nustatyti, kur šios lėšos panaudotos, ar nebuvo išleistos. Nors, pagal pateiktą (*duomenys neskelbtini*) pažymą, atsakovės sąskaitoje yra likusi tik 8036 Eur santaupų dalis, teismas sutiko su ieškovo pozicija, kad, likusias lėšas išgryninus, tačiau nesant duomenų, kad jos išleistos, 48 974,68 Eur suma vertintina kaip realiai egzistuojantis turtas ir trauktina į sutuoktinių turto balansą.
11. Priteisdamas atsakovei butą (*duomenys neskelbtini*), teismas atsižvelgė į tai, kad ji šiuo metu naudojasi ginčo butu, ieškovas su šalių nepilnamečiu vaiku yra išvykęs gyventi į (*duomenys neskelbtini*), įsigijo ten namą ir grįžti gyventi į Lietuvą neketina. Teismas pažymėjo, kad (*duomenys neskelbtini*) apylinkės teismo (*duomenys neskelbtini*) sprendimu civilinėje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) atsakovė pripažinta neveiksnia nekilnojamojo turto naudojimo, valdymo ir disponavimo juo (nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo, nuomos, dovanojimo, įkeitimo sandoriai ar kt.) srityse, todėl jos sveikatos būklė disponuoja išvada, kad, palikus atsakovę be būsto, jos galimybė įsigyti kitą gyvenamąjį plotą būtų apsunkinta. Atsakovė neturėtų galimybės pati įsigyti kito būsto, jos aprūpinimu gyvenamąja patalpa turėtų rūpintis globėjas. Neatmestina, kad dėl atsakovės sveikatos būklės galimai būtų apsunkintas jos išskeldinimas iš buto, o priverstinis išskeldinimas galimai padarytų žalos jos psichikos sveikatai.
12. Priteisdamas ieškovui šalių santuokos metu įgytą kitą nekilnojamąjį turtą (t. y. garažus su žemės sklypais), teismas, atsižvelgdamas į tai, kad atsakovės veiksnumas ribotas nekilnojamojo turto naudojimo, valdymo ir disponavimo juo (nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo, nuomos, dovanojimo, įkeitimo sandoriai ar kt.) srityje, nurodė, kad ieškovas galės šiuo turtu naudotis, disponuoti, gauti iš jo nauda, pajamų ar jį realizuoti. Juolab kad toks turto padalijimo būdas, atsižvelgiant į tai, kad butas priteisiamas atsakovei, teismo vertinimu, atitinka teisingumo, sąžiningumo ir protingumo kriterijus, neapsunkins atsakovės pernelyg didelės kompensacijos už jai tenkančią didesnę turto dalį mokėjimu.
13. Teismas, remdamasis byloje pateiktu nekilnojamojo turto ekspertizės aktu, nustatė, kad buto (*duomenys neskelbtini*) vertė – 88 700 Eur, garažo (*duomenys neskelbtini*) vertė – 7000 Eur, 605/50660 dalys žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*) įvertintos 11 800 Eur, 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*) vertė – 6600 Eur, o garažas (*duomenys neskelbtini*) vertas 25 600 Eur. Teismas konstatavo, kad atsakovei priteistina turto už 88 700 Eur, o ieškovui – už 51 000 Eur ($7000 + 11\,800 + 6600 + 25\,600$). Šalims tenkančio nekilnojamojo turto verčių skirtumas sudaro 37 700 Eur, todėl iš atsakovės ieškovui priteistina 18 850 Eur ($37\,700 / 2$) dydžio kompensacija už jai tenkančią didesnę vertės turtą.
14. Vis dėlto, teismo vertinimu, nagrinėjamu atveju yra pagrindas nukrypti nuo sutuoktinių turto lygių dalių principo ir priteisti atsakovei visą šalių santuokos metu įgytą butą, nepriteisiant ieškovui kompensacijos už atsakovei tenkančią didesnę šio turto dalį. Teismas atsižvelgė į tai, kad butui, esančiam (*duomenys neskelbtini*), įgyti buvo panaudota dalis lėšų, gautų pardavus butą (*duomenys neskelbtini*), kurio ½ dalis buvo pirktas už atsakovės asmenines lėšas, taip pat į tai, kad atsakovė yra pripažinta neveiksnia dėl savo psichikos sveikatos būklės. Teismas pažymėjo, kad galimai dėl atsakovės neveiksnumo byloje nebuvo pareikštas reikalavimas dėl ieškovo sąskaitose kauptų santaupų padalijimo, dėl to susidarė nelygiavertė situacija, kai dalijamos tik atsakovės sąskaitoje kauptos lėšos, nors, remiantis byloje esančiais duomenimis, ieškovas po santuokos iširimo (*duomenys neskelbtini*) padėjo į savo sąskaitą 40 000 Lt indėlių, šis pirmą kartą į ieškovo sąskaitą buvo įneštas

dar šalims gyvenant santuokoje, o tai paneigia jo nurodytą aplinkybę, kad santuokoje sukauptos lėšos liko pas atsakovę. Be to, teismas atsižvelgė į tai, kad atsakovei nėra priteisiamas išlaikymas iš ieškovo, kad ieškovas turi sau nuosavybės teise priklausančią būstą, gyvena užsienyje, gauna dideles pajamas ir yra apsirūpinęs, į atsakovės ribotas galimybes užsitikrinti pakankamą pragyvenimo lygį, taip pat į neaiškias atsakovės galimybes išmokėti atsakovui kompensaciją, nepaisant ieškinio pateikimo teismui dieną ir bylos nagrinėjimo metu atsakovės turėtas šalims bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausančias santaupas (įvertinant nuo duomenų apie jas pateikimo praėjusį ilgą laikotarpį, kuriuo atsakovė nedirbo). Teismas nusprendė, kad toks turto padalijimo būdas, nukrypstant nuo sutuoktinių lygių dalių principo atsakovės naudai, atitinka teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijus, yra pagrįstas ir taikytinas.

15. Sudarydamas kompensacijų balansą, teismas nurodė, kad nekilnojamasis turtas šalims dalytinas nepriteisiant kompensacijos už atsakovei tenkančią didesnę jo dalį. Atsakovei atitenka automobilis (*duomenys neskkelbtini*), todėl ji turi sumokėti ieškovui pusės šio turto vertės kompensaciją – 1500 Eur. Ieškovui iš atsakovės taip pat priteistina 24 487,34 Eur santuokoje sukaupytų santaupų ir 670,85 Eur ne šeimos poreikiams išleistų lėšų. Ieškovui priteistina turto dalis mažintina 2390 Eur suma dėl ieškovo parduoto automobilio (*duomenys neskkelbtini*). Iš viso iš atsakovės ieškovui priteistina 24 267,85 Eur suma. Atsakovei iš ieškovo priteistina 1232,42 Eur ieškovo sukaupytų santaupų dalis, 72,41 Eur kompensacija už ieškovui tenkančią priekabą, 86,89 Eur kompensacija už ieškovui tenkančią kilnojamąjį turtą, 2071,04 Eur kompensacija už ne šeimos poreikiams panaudotas lėšas ir 49,81 Eur garažų rekonstrukcijos registravimo išlaidų, iš viso 35 12,57 Eur. Ši suma įskaitoma į ieškovui iš atsakovės priteistiną 24 267,85 Eur sumą, priteisiant ieškovui iš atsakovės 20 755,28 Eur kompensaciją.
16. (*duomenys neskkelbtini*) apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovo apeliacinį skundą, (*duomenys neskkelbtini*) nutartimi (*duomenys neskkelbtini*) apylinkės teismo (*duomenys neskkelbtini*) sprendimą pakeitė, priteisė iš atsakovės nepilnametės dukters (*duomenys neskkelbtini*) naudai išlaikymą turtu, priteisdamas dukters nuosavybės 2/5 dalis garažo (*duomenys neskkelbtini*); vaiko išlaikymo turtu tvarkytoju užufrukto teise paskyrė ieškovą; priteisė ieškovui garažą (*duomenys neskkelbtini*), 3/5 dalis garažo (*duomenys neskkelbtini*), ir 920/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*), priekabą (*duomenys neskkelbtini*), valst. Nr. (*duomenys neskkelbtini*), vyrišką dviratį, šaldiklį (*duomenys neskkelbtini*), elektrinį virdulį, dulklį siurbli ir infraraudonųjų spindulių šildytuvą; priteisė ieškovui iš atsakovės 26 815,62 Eur kompensaciją; priteisė atsakovei butą (*duomenys neskkelbtini*); automobilį (*duomenys neskkelbtini*), valst. Nr. (*duomenys neskkelbtini*), skalbimo mašiną, vonios spintelę, kabamuosius šviestuvus (7 vnt.), kompiuterį, televizorių, virtuvės stalą su 4 taburetėmis, bulvių tarkavimo mašiną, užuolaidas (6 vnt.), kamizus (3 vnt.), nešiojamąjį grotuvą (*duomenys neskkelbtini*), namų tekstilę, fotoaparata, 2 miegmaišius, kelionkrepšį, moterišką dviratį.
17. Teisėjų kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismas, nustatydamas atsakovės teiktino dukteriai išlaikymo per mėnesį dydį (145 Eur), nepagrįstai išskaičiavo (*duomenys neskkelbtini*) galimai mokamą 100 Eur išmoką. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo metu minimali mėnesinė alga, atskaičius mokesčius, sudarė 533,65 Eur, nusprendė, kad atsakovė nepilnametei dukteriai turi pareigą skirti 180 Eur (apie 1/3 dalį 534 Eur sumos) dydžio išlaikymą per mėnesį.
18. Spręsdama dėl išlaikymo vaikui formos, teisėjų kolegija pažymėjo, kad atsakovė nuo pat vaiko gimimo (*duomenys neskkelbtini*) niekur nedirbo; nėra duomenų apie atsakovės profesiją, kvalifikaciją ir pan., Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos duomenimis, atsakovė naujoje įmonėje įsidarbino tik nuo (*duomenys neskkelbtini*). Pats pirmosios instancijos teismas konstatavo esant ribotas atsakovės galimybes dirbti ir gauti nuolatinės pajamas iš darbinės veiklos dėl jai diagnozuotų psichikos ligų, nustatyto neveiknumo, taip pat konstatavo, kad nėra duomenų apie tai, jog atsakovės sveikatos būklė galėtų artimiausiu metu pasikeisti, pagerėti ir pan. Teisėjų kolegija pažymėjo ir tai, kad šioje byloje ieškovui priteista didelė kompensacija už atsakovei tenkančią vertingesnį turtą, o tai gali apsunkinti prievolių vaikui, kurioms teiktinas prioritetas, reguliarių ir sklandžių vykdymą. Ieškovo gaunamų pajamų pakanka, kad būtų užtikrintas dukters kasdienių poreikių patenkinimas; pats ieškovas prašė priteisti išlaikymą būtent turtu. Teisėjų kolegija nurodė, kad ieškovo ieškinio reikalavimas priteisti vaikui išlaikymą turtu – atsakovei nuosavybės teise priklausančiu garažu (jo dalimi) – nagrinėjamu atveju gali būti vertinamas kaip racionalus ir pagrįstas, tiek užtikrinantis paties nepilnamečio vaiko turpinis interesus dėl motinai tenkančios išlaikymo prievolės vykdymo, tiek nepažeidžiantis ir atsakovės interesus. Nustačius, kad atsakovės vaiko išlaikymo prievolė yra lygi 10 260 Eur (57 mėn. iki vaiko pilnametystės × 180 Eur), protinga ir tikslinga priteisti iš atsakovės dukteriai proporcingą dalį garažo (*duomenys neskkelbtini*), kurio vertė 25 600 Eur ir kuris pirmosios instancijos teismo sprendimu natūra priteistas ieškovui. Teisėjų kolegija konstatavo, kad vaikui kaip išlaikymas turtu priteistinos 2/5 šio garažo dalys, kurių vertė iš esmės ir atitinka bendrą teiktino išlaikymo iki vaiko pilnametystės sumą, paskiriant ieškovą, kaip vaiko atstovą pagal įstatymą, šį turtą tvarkyti užufrukto teise.
19. Teisėjų kolegija atmetė ieškovo apeliacinio skundo reikalavimus, susijusius su nekilnojamojo turto padalijimu, ir konstatavo, kad ši skundžiamo sprendimo dalis yra pagrįsta. Kolegija pažymėjo, jog šiuo atveju: (i) nė viena iš ginčo šalių nepageidavo kiekvieno iš nekilnojamojo turto objektų padalijimo natūra, kuris įprastai laikytinas prioritetiniu turto padalijimo būdu; (ii) dviejų kambarių buto, kaip ir garažų, padalijimas natūra būtų techniškai itin sudėtingas ar apskritai neįmanomas; (iii) šalių tarpusavio santykiai yra itin konfliktiški ir komplikuoti, todėl būtų iš esmės neįmanomas ar itin apsunkintas bendras šalių naudojimasis tiek butu, tiek kitu nekilnojamoju turtu (garažais bei žemės sklypų dalimis (*duomenys neskkelbtini*)), šio turto valdymas, disponavimas juo ir pan., juo labiau kad nuosavybės teisės į turtą neveiksnia pripažinta atsakovė turi įgyvendinti per globos įstaigą; (iv) būtent atsakovei ginčo butas yra reikalingesnis, įvertinant jos anžijų, sveikatos būklę, materialinę padėtį, jokie kito būsto neturėjimo faktą ir pan.; (v) būtent atsakovė, šalims nuo (*duomenys neskkelbtini*) pradėjus faktiškai gyventi skyrium, realiai visą laiką gyvena ginčo bute, juo naudojosi, išlaikė jį ir pan., o ieškovas, šalims pradėjus gyventi skyrium, išvyko ir iki šiol gyvena bei dirba užsienyje (*duomenys neskkelbtini*), t. y. jau ilgą laiką yra sukūręs gyvenimą kitoje valstybėje, kuri tapo jo darbinio, socialinių, asmeninių interesų centru; (vi) ieškovas užsienyje, t. y. savo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje – (*duomenys neskkelbtini*), yra įgijęs ir turi nuosavybės teise gyvenamosios paskirties būstą (gyvenamąjį namą), t. y. jo teisė į būstą yra užtikrinama, o atsakovė jokie kito gyvenamosios paskirties būsto, išskyrus ginčo butą, neturi, tokio būsto įsigijimo perspektyvos, įvertinus jos sveikatos būklę, jai nustatytą neveiknumą, be kita ko, ir nekilnojamojo turto naudojimo, valdymo bei disponavimo juo srityse, itin ribotos ar iš esmės apsunkintos; (vii) atsakovė būtų pajėgi išmokėti ieškovui atitinkamą piniginę kompensaciją už jai tenkančią nekilnojamąjį turtą, nes, kaip konstatavo pirmosios instancijos teismas sprendime, atsakovė disponuoja santuokoje sukaupytų lėšų suma – 48 974,68 Eur, kuri vertintina kaip realiai egzistuojantis turtas, įtrauktinas į dalytino turto balansą, ir dėl šios pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies nė viena iš šalių apeliacinio skundo nepateikė bei tokių teismo išvadų nekvestionavo; (viii) garažais bei žemės sklypų dalimis (*duomenys neskkelbtini*) nė viena iš ginčo šalių realiai nesinaudojo, jie yra kitoje vietoje nei ginčo butas, tai yra negyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto objektai, todėl priteisus butą natūra atsakovei, siekiant maksimaliai tokioje situacijoje užtikrinti abiejų sutuoktinių teisių lygiatęsiškumą, interesų pusiausvyrą, visiškai logiška ir tikslinga priteisti likusį nekilnojamąjį turtą natūra būtent ieškovui, juo labiau kad kaip išlaikymas vaikui turtu šia apeliacinės instancijos teismo nutartimi priteisiamos 2/5 dalys garažo (*duomenys neskkelbtini*), kurį ieškovas, kaip nepilnamečio vaiko atstovas pagal įstatymą, ir taip tvarkytų užufrukto teise.
20. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad, nustatydamas dalytino nekilnojamojo turto – buto (*duomenys neskkelbtini*) vertę, teismas rėmėsi 2021 m. gegužės 23 d. teismo ekspertizės išvada, kurioje nustatyta ginčo turto vidutinė rinkos vertė 2021 m. gegužės 17 d., o pirmosios instancijos teismo sprendimas byloje priimtas (*duomenys neskkelbtini*), t. y. daugiau nei po metų nuo turto vertės nustatymo, per šį laikotarpį turto vertė galėjo pasikeisti. Teisėjų kolegija, vadovaudamasi ieškovo kartu su apeliaciniu skundu pateiktu nauju rašytiniu įrodymu – į teismo ekspertų sąrašą įrašytos turto vertintojos I. Krikščiūnienės 2022 m. liepos 14 d. nekilnojamojo turto vertinimo konsultacine išvada Nr. IK-13/2022, konstatavo, kad ginčo buto vidutinė rinkos vertė yra 110 000 Eur.
21. Teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad nagrinėjamu atveju teisinga, protinga ir sąžininga priteisti atsakovei didesnę dalytino nekilnojamojo turto dalį. Viena vertus, buto (*duomenys neskkelbtini*) dalis negali būti pripažinta asmenine atsakovės nuosavybe, nes nenustačius, kad šio buto dalys įgytos išimtinai iš kiekvienos šalies asmeninių lėšų (teismas konstatavo, jog gautų lėšų, pardavus atsakovei asmeninės nuosavybės teise priklausančią 1/2 dalį buto, esančio (*duomenys neskkelbtini*)), lėšų nebūtų pakakę buto, esančio (*duomenys*

neskelbtini), ½ daliai įsigyti, be to, dalis lėšų buvo panaudota ne butui (*duomenys neskelbtini*) įsigyti, nėra pagrindo konstatuoti, kad jos įgytos asmeninės nuosavybės teise, todėl ginčo butas šalims priklauso bendrosios jungtinės nuosavybės teise. Kita vertus, byloje yra pakankamai įrodymų, leidžiančių spręsti, jog šiam butui įsigyti buvo panaudota asmeninių atsakovės lėšų, o asmeninių lėšų panaudojimas kuriant bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę yra svarbus kriterijus nukrypti nuo sutuoktinių turto lygių dalių principo.

22. Teisėjų kolegija pritarė ir pirmosios instancijos teismo pozicijai, kad reikšmingos aplinkybės nukrypti nuo sutuoktinių turto lygių dalių principo šiuo atveju yra ir atsakovės psichikos sveikatos būklė, jai nustatytas neveiksnumas turto naudojimo, valdymo bei disponavimo juo srityse. Tai suponuoja būtinumą teismui ginti tokio labiau pažeidžiamo asmens teises, apsaugoti tokio sutuoktinio interesus, įžvelgti viešojo intereso aspektą ginčo santykiuose.
23. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad ieškovui natūra priteisiamas kitas nekilnojamas ir kilnojamas turtas, ieškovas yra darbingas, dirba ir gauna nuolatinės pajamas, turi asmeninio nekilnojamojo turto užsienyje, jam iš atsakovės priteisiama pinigine kompensacija už jai tenkančią kilnojamojo turto, piniginių lėšų dalį, už ne šeimos poreikiams panaudotų lėšų dalį, konstatavo, jog, net ir įvertinus apeliacinės instancijos teismo nustatytą aplinkybę dėl padidėjusios ginčo buto rinkos vertės ir atitinkamai padidėjusio ieškovui bei atsakovei tenkančio nekilnojamojo turto verčių skirtumo (nuo pirmosios instancijos teismo nurodytos 18 850 Eur iki 29 500 Eur (59 000 / 2) sumos), ieškovo turiniai interesai, nukrypus nuo lygių dalių principo, nebus pažeisti.
24. Pasisakydama dėl dalytino turto balanso pokyčio, kompensacijų priteisimo, teisėjų kolegija nurodė, kad, apeliacinės instancijos teismui pakeitus pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl išlaikymo vaikui formos ir dydžio bei priteisus natūra vaikui kaip išlaikymą turtu 2/5 dalis garažo (*duomenys neskelbtini*) (vidutinė rinkos vertė 25 600 Eur), kurių vertė yra 10 240 Eur (25 600 / 5 × 2), atitinkamai sumažėjo ieškovui tenkančio natūra nekilnojamojo turto dalis ir vertė, o tai sudaro pagrindą priteisti iš atsakovės jam ½ dalies šios sumos kompensaciją – 5120 Eur (10 240 / 2).
25. Teisėjų kolegija ieškovo parduoto automobilio (*duomenys neskelbtini*) vertę laikė ne 4780 Eur, o realaus sandorio sumą – 2900 Eur, todėl ieškovui tenkančią šio turto dalį sumažino iki 1450 Eur (2900 / 2) sumos. Patikslinusi ieškovo ir atsakovės dalytino turto balansą, teisėjų kolegija nurodė, kad iš atsakovės ieškovui priteistina bendra 30 328,19 Eur suma; atsakovei iš ieškovo priteistina bendra 3512,57 Eur suma; atlikus šių sumų įskaitymą, galutinai iš atsakovės ieškovui priteistina 26 815,62 Eur kompensacija.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

26. Kasaciniu skundu ieškovas prašo: 1) panaikinti (*duomenys neskelbtini*) apylinkės teismo (*duomenys neskelbtini*) sprendimo dalį, kuria ieškovui priteistas garažas (*duomenys neskelbtini*), 7000 Eur vidutinės rinkos vertės, ir 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*), 6600 Eur vidutinės rinkos vertės, ir priimti naują sprendimą – priteisti šį turtą atsakovei; 2) panaikinti (*duomenys neskelbtini*) apygardos teismo 2023 m. sausio 17 d. nutarties dalies dalį, kuria iš atsakovės nepilnametės dukters (*duomenys neskelbtini*) naudai priteistas išlaikymas turtu, priteisiant dukters nuosavybėn 2/5 dalis garažo (*duomenys neskelbtini*), ir priimti naują sprendimą – priteisti iš atsakovės nepilnametės dukters (*duomenys neskelbtini*) naudai išlaikymą turtu, priteisiant dukters nuosavybėn garažą (*duomenys neskelbtini*), 7000 Eur vidutinės rinkos vertės, ir 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*), 6600 Eur vidutinės rinkos vertės; 3) panaikinti (*duomenys neskelbtini*) apygardos teismo (*duomenys neskelbtini*) nutarties dalies dalį, kuria atsakovei priteistas butas (*duomenys neskelbtini*), ir priimti naują sprendimą – priteisti šį 110 000 Eur vertės butą ieškovui, o atsakovei – 55 000 Eur kompensaciją; 4) kasaciniam teismui patenkinus 1–3 skundo reikalavimus, pakeisti (*duomenys neskelbtini*) apygardos teismo (*duomenys neskelbtini*) nutarties dalies dalį, kuria ieškovui iš atsakovės priteista 26 815,62 Eur kompensacija, ir priteisti atsakovei iš ieškovo 45 204,57 Eur kompensaciją. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 26.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.196 straipsnio 1 dalies 3 punktą ir nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, nes, priteisdamas iš atsakovės nepilnametės dukters naudai išlaikymą turtu, šį išlaikymą priteisė ne iš atsakovei priteisto turto, o iš ieškovui priteisto turto (garažo Nr. 25). Teismas turėjo šį garažą priteisti atsakovei, o dukteriai priteisti išlaikymą atsakovei priteistu garažu ar jo dalimi. Be to, ieškovas siūlė racionalesnį būdą – priteisti atsakovei garažą Nr. 36, 7000 Eur vidutinės rinkos vertės, ir 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskelbtini*), 6600 Eur vidutinės rinkos vertės. Tokiu atveju, iš atsakovės priteisiant dukteriai išlaikymą turtu, nereikėtų nustatyti turto dalių ir dukteriai būtų priteisti konkretūs turiniai vienetai.
- 26.2. Teismai netinkamai taikė CK 3.117 straipsnio 1 dalį, 3.127 straipsnio 3 dalį ir nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, nes, priteisdami atsakovei butą, priklausančią šalims bendrosios jungtinės nuosavybės teise, nepriteisė ieškovui kompensacijos už atsakovei atitenkančią žymiai vertingesnį turtą, nei visas kitas ieškovui priteistas turtas, ir nesiaiškino atsakovės galimybių išmokėti kompensaciją. Atsakovė nėra pajėgi nei išlaikyti buto, nei sumokėti ieškovui priteistos kompensacijos, todėl butas turi būti priteistas ieškovui. Priešingu atveju ieškovas būtų priverstas nukreipti išieškojimą į atsakovei priteistą butą.
- 26.3. Teismai netinkamai taikė CK 3.123 straipsnio 1 dalį ir nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, nes be pagrindo nukrypo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo ir nenurodė, kokiomis dalimis nukrypstama nuo šio principo. Teismai, viena vertus, konstatavo, kad butas šalims priklauso bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise; kita vertus, padarė nepagrįstą ir prieštaringą išvadą, jog butui įsigyti buvo panaudotos atsakovės asmeninės lėšos, nors byloje nėra tai patvirtinančių įrodymų. Teismai nenustatė, kokia konkrečiai atsakovės asmeninių lėšų suma buvo panaudota butui įsigyti. Be to, byloje nenustatyta, kad atsakovė aiškiai išreiškė valią įsigyti šį turtą asmeninėn nuosavybėn (CK 3.89 straipsnio 1 dalies 7 punktą).
27. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo ieškovo kasacinį skundą atmesti; priimti naujus rašytinius įrodymus, paneigiančius ieškovo kasaciniame skunde nurodytas aplinkybes, kad atsakovė nėra pajėgi išlaikyti buto ir sumokėti kompensacijos. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 27.1. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje konstatuota, kad, pakeitus pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl išlaikymo vaikui formos ir dydžio bei priteisus natūra vaikui kaip išlaikymą turtu 2/5 dalis garažo Nr. 25 (vidutinė rinkos vertė 25 600 Eur), kurių vertė yra 10 240 Eur (25 600 / 5 × 2), atitinkamai sumažėjo ieškovui tenkančio natūra nekilnojamojo turto dalis ir vertė. Todėl teismas priteisė iš atsakovės ieškovui ½ dalies šios sumos kompensaciją – 5120 Eur (10 240 / 2). Tai patvirtina, kad 2/5 dalis garažo Nr. 25 teismas priskyrė atsakovei ir tik po to jas priteisė dukters naudai kaip išlaikymą turtu.
- 27.2. Teismas, padalydamas sutuoktinių turtą, atsakovei priteisė natūra butą, o ieškovui – visą kitą nekilnojamąjį turtą, išskyrus dukteriai priteistas 2/5 dalis garažo Nr. 25, už kurias ieškovui priteista 5120 Eur kompensacija. Atsakovei atiteko nekilnojamojo turto už 110 000 Eur, o ieškovui – už 51 000 Eur. Laikantis sutuoktinių turto lygių dalių principo, ieškovui turėtų būti priteista 29 500 Eur kompensacija už atsakovei tenkančią didesnę nekilnojamojo turto dalį, tačiau teismai pagrįstai nusprendė nukrypti nuo šio principo, argumentuodami atsakovės asmeninių lėšų panaudojimu šalių bendrajai jungtinei nuosavybei sukurti ir jos sveikatos būkle. Atsakovės pridėdami rašytiniai įrodymai patvirtina, kad ji šiuo metu dirba, gauna nuolatinės pajamas, neturi jokių įsiskolinimų už buto komunalinius mokesčius, ieškovui grąžino dalį priteistos sumos. Ieškovas, pateikdamas kasacinį skundą, prašė teismo atidėti 903 Eur dydžio žyminio mokesčio sumokėjimą iki kasacinio skundo išnagrinėjimo dienos. Taigi ieškovas pats pripažįsta sunkią savo turtinę padėtį, todėl jis neturėtų finansinių galimybių išmokėti atsakovei 55 000 Eur kompensacijos už butą.

27.3. CK 3.123 straipsnio 1 dalyje nenustatyta, kokia dalimi gali būti nukrypstama nuo lygių dalių principo, įtvirtinto CK 3.117 straipsnio 1 dalyje. Nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo mastas ir turto padalijimo būdas priskirtini teismo diskrecijai, įvertinant individualias bylos aplinkybes. Kasacinio teismo praktikoje kaip svarbus kriterijus, leidžiantis nukrypti nuo bendro turto lygių dalių principo, pripažįstamas vieno iš sutuoktinių iki santuokos įgytų asmeninių lėšų panaudojimas kuriant bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę. Teismai atsižvelgė į tai, kad 28 800 Lt, gautų pardavus šalinį priklausančią butą (*duomenys neskelbtini*), kurio ½ dalis buvo įgyta iš asmeninių atsakovės lėšų, buvo panaudota gražinant bendrą šalių paskolą ir kt. Be to, teismai atsižvelgė ir į tai, kad atsakovė dėl psichikos sveikatos problemų pripažinta neveiksnia būdama santuokoje su ieškovu, kad, nepaisant to, jai nėra priteisiamas išlaikymas iš ieškovo, kad ieškovas turi savo nuosavybės teise priklausančią būstą, gyvena užsienyje, gauna dideles pajamas ir yra apsirūpinęs, į atsakovės ribotas galimybes užsitikrinti pakankamą pragyvenimo lygį. Todėl teismai pagrįstai nusprendė, kad toks turto padalijimo būdas, nukrypstant nuo sutuoktinių lygių dalių principo atsakovės naudai, atitinka teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijus.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

28. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 353 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu neperžengdamas kasacinio skundo ribų; kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-2-684/2021 19 punktą). Kasacinis teismas turi teisę peržengti kasacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai (CPK 353 straipsnio 2 dalis).
29. Nagrinėjamoje byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesiniais sprendimais nutraukta ieškovo ir atsakovės santuoka bei išspręsti kiti klausimai, susiję su santuokos nutraukimo teisinėmis pasekmėmis. Ieškovas kasaciniu skundu prašo panaikinti tik tas teismų procesinių sprendimų dalis, kuriomis padalyta s bendras sutuoktinių nekilnojamas turtas ir priteistas išlaikymas vaikui turtu. Teisėjų kolegija šiuo atveju *ex officio* (pagal pareigas) nenustatė būtinybės peržengti kasacinio skundo ribas, todėl kitos teismų procesinių sprendimų dalys, kurios kasacine tvarka nėra skundžiamos, nėra šios kasacinės bylos nagrinėjimo dalykas ir dėl jų teisėtumo bei pagrįstumo teisėjų kolegija nepasisakys.

Dėl prašymų nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka ir priimti naujus įrodymus

30. CPK 356 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta bendroji taisyklė, kad kasacinė byla nagrinėjama rašytinio proceso tvarka. Įstatymu taip pat nustatyta teismo diskrecija nuspręsti dėl bylos nagrinėjimo žodinio proceso tvarka, kai tai yra būtina (CPK 356 straipsnio 2 dalis), ji gali būti įgyvendinama tiek teismo, tiek šalių iniciatyva.
31. Šalys gali pateikti motyvuotą prašymą nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka, tačiau šis teismui nėra privalomas. Šalys, teikdamos prašymą nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka, turi jį pagrįsti, nurodydamos išimtinės aplinkybes, dėl kurių būtinas žodinis bylos nagrinėjimas, o teismas sprendžia, kiek pateikti argumentai reikšmingi ir ar jie pagrindžia poreikį nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka.
32. Atsakovė 2023 m. liepos 10 d. pateikė Lietuvos Aukščiausiajam Teismui prašymą nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka. Prašyme nurodo, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos jai paskirtas advokatas bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme jai atstovavo tik formaliai, nerinko jokių įrodymų, neteikė teismui atsakovės surinktų įrodymų, neteikė prašymų, o apeliacinės instancijos teisme jai iš viso neatstovavo. Atsakovė pati teikė apeliacinį skundą, tačiau teismas jo nepriėmė. Atsakovei nebuvo sudarytos galimybės teikti paaiškinimus dėl jai palankių faktų ir aplinkybių, šie liko nepaminėti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimuose.
33. Teisėjų kolegija pažymi, kad atsakovė kasacinio skundo, atitinkančio įstatymų nustatytus reikalavimus, nepateikė, atsakovės teisė būti išklausyta kasaciniame procese dėl ieškovo pateikto kasacinio skundo buvo įgyvendinta atsakovei pateikus savo poziciją atsiliepimu į ieškovo kasacinį skundą. Be to, pažymėtina ir tai, kad kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių ir pats aplinkybių nenustato (CPK 353 straipsnio 1 dalis). Atsakovės prašyme nurodytos tam tikros faktinės aplinkybės, kurių, jos teigimu, teismai tinkamai nenustatė, nėra šios kasacinės nagrinėjimo dalykas. Teisėjų kolegija būtinumo skirti žodinį bylos nagrinėjimą nenustatė, todėl nurodytas atsakovės prašymas netenkintinas, byla pagal CPK 356 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą bendrąją taisyklę kasaciniame teisme nagrinėjama rašytinio proceso tvarka.
34. Atsakovės atsiliepime į kasacinį skundą pareikštas prašymas priimti naujus rašytinius įrodymus. Pateiktais įrodymais (t. y. sąskaitomis už buto komunalines paslaugas, darbo sutartis, antstolio patvarkymu) atsakovė siekia paneigti ieškovo kasaciniame skunde nurodytas aplinkybes, kad ji nėra pajėgi išlaikyti buto ir sumokėti kompensacijos.
35. Pagal CPK 347 straipsnio 2 dalį, kasaciniame skunde neleidžiama remtis naujais įrodymais bei aplinkybėmis, kurie nebuvo nagrinėti pirmosios ar apeliacinės instancijos teisme. Atsižvelgiant į šalių procesinio lygiateisiškumo principą (CPK 17 straipsnis), minėtas draudimas taikytinas ir teikiant atsiliepimą į kasacinį skundą. Kaip minėta, pagal CPK 353 straipsnio 1 dalį, kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių ir pats aplinkybių nenustato. Dėl to naujų įrodymų dėl bylos esmės priėmimas ir jų vertinimas kasaciniame procese negalimi. Vadovaudamasi minėtomis nuostatomis, teisėjų kolegija netenkina šio prašymo ir atsisako priimti atsakovės kartu su atsiliepimu į kasacinį skundą pateiktus naujus įrodymus, t. y. sąskaitas už buto komunalines paslaugas, darbo sutartis, antstolio patvarkymą.

Dėl nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo sąlygų ir turto padalijimo būdo parinkimo

36. Pagal CK 3.117 straipsnio 1 dalį preziumuojama, kad sutuoktinių bendro turto dalys yra lygios. Nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo galima nukrypti tik CK nustatytais atvejais (CK 3.117 straipsnio 2 dalis).
37. Nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo sąlygos yra nustatytos CK 3.123 straipsnyje. Pagal šio straipsnio 1 dalį, teismas gali nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo ir priteisti vienam sutuoktiniui didesnę turto dalį, atsižvelgdamas į nepilnamečių vaikų interesus, vieno sutuoktinio sveikatos būklę ar jo turtinę padėtį arba kitas svarbias aplinkybes.
38. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad taikant CK 3.123 straipsnio 1 dalies normą neužtenka tik konstatuoti esant tam tikras aplinkybes, dėl kurių nukrypimas nuo lygių dalių principo yra galimas, reikia nustatyti, kiek toks nukrypimas yra būtinas, siekiant apsaugoti sutuoktinio, vaiko interesus; vadinasi, turi būti pakankamai aiškūs kriterijai, nustatant sutuoktiniams tenkančias turto dalis (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 10 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-251/2006; 2009 m. lapkričio 3 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2009; 2017 m. gegužės 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-243-969/2017 51 punktą).
39. Kasacinis teismas, formuodamas vienodą CK 3.123 straipsnio taikymo praktiką, yra nurodęs, kad šiame straipsnyje pateikiamas kriterijų sąrašas, leidžiantis nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, nėra baigtinis. Teismas gali pripažinti svarbiais ir kitus kriterijus, priklausomai nuo byloje konstatuotų teisiskai reikšmingų faktų. Įstatymų leidėjui nurodžius CK 3.123 straipsnyje iš esmės pagrindinius kriterijus, kuriems esant galima nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, remiantis kitais kriterijais nuo šio principo galima nukrypti tik nustačius tam realų poreikį (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-220/2007; 2009 m. gruodžio 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-577/2009). Kadangi šis sąrašas nėra baigtinis, galimybė kitas aplinkybes pripažinti reikšmingomis ir dėl jų nukrypti nuo minėto principo palikta teismo diskrecijai, įvertinus kiekvienos konkrečios bylos teisiskai reikšmingas aplinkybes (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-111-687/2020 26 punktą).
40. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad CK 3.123 straipsnio 1 dalyje nenustatyta, kokia dalimi gali būti nukrypstama nuo lygių dalių principo, įtvirtinto CK 3.117 straipsnio 1 dalyje. Nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo mastas ir turto padalijimo būdas priskirtini teismo diskrecijai, įvertinant individualias bylos aplinkybes (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 3 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2009; 2018 m. kovo 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-122-969/2018 43 punktą). Teismas nustato kiekvienam sutuoktiniui tenkančio bendro turto dalis atsižvelgdamas į konkrečioje byloje nustatytus teisiskai reikšmingus faktus ir toks padalijimas turi atitikti sąžiningumo, teisingumo, protingumo principus, nustatytus CK 1.5 straipsnio 4 dalyje (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. balandžio 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-52-387/2022 75 punktą).
41. CK 3.127 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta taisyklė, kad turtas, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, padalijamas natūra, atsižvelgiant į jo vertę ir abiejų sutuoktinių bendro turto dalis, jeigu galima taip padalyti. Jeigu natūra abiem sutuoktiniams turto padalyti negalima, turtas natūra priteisiamas vienam sutuoktiniui, kartu jį įpareigojant kompensuoti antram sutuoktiniui jo dalį pinigais. Parenkant turto padalijimo būdą ir padalijant turtą natūra, atsižvelgiama į nepilnamečių vaikų interesus, vieno sutuoktinio sveikatos būklę ar turtinę padėtį arba kitas svarbias aplinkybes.
42. Kasacinio teismo praktikoje nuosekliai pažymima, kad turto padalijimo natūra principas yra prioritetinis, nes toks padalijimo būdas labiausiai atitinka ir apsaugo savininko teises (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 11 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-430/2011; 2015 m. rugsėjo 17 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-476-916/2015; 2022 m. spalio 6 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-227-381/2022 32 punktą).
43. Kasacinio teismo praktikoje taip pat yra pažymėta, kad nors bendrosios jungtinės nuosavybės objekto dalijimas natūra yra prioritetinis būdas, jis neturėtų būti taikomas priverstinai, kai šalys to nepageidauja. Todėl tais atvejais, kai abu sutuoktiniai prašo tą patį objektą priteisti kiekvienam jų asmeninės nuosavybės teise, teismas turi įvertinti: 1) kuriam iš sutuoktinių šis objektas yra reikalingesnis, t. y. kuriam sutuoktiniui dėl jo amžiaus, sveikatos, materialinės padėties, kartu liekančių vaikų ir kitų priežasčių šis turtas teiktų didesnę naudą; 2) ar sutuoktinis, kuriam šis turtas natūra teiktų didesnę naudą, yra finansiškai pajėgus išmokėti kitam sutuoktiniui kompensaciją; tais atvejais, kai sutuoktinis, kuriam šis turtas natūra teiktų didesnę naudą, yra nepajėgus išmokėti kitam sutuoktiniui kompensacijos, turi būti sprendžiama dėl kito sutuoktinio galinybės išlaikyti turtą natūra sumokant kitam kompensaciją pinigais; pažymėtina, kad sutuoktinis, kuriam priteisiamas turtas natūra, gali jį realizuoti, siekdamas atsiskaityti su kitu sutuoktiniu, kuriam priteista kompensacija, todėl, vertinant turto natūra teiktiną naudą, turi būti atsižvelgiama į visas aplinkybes, kad būtų surastas kiek labiau abi šalys tenkinantis sprendimas turėti didžiausią naudą iš dalijamo turto; 3) tais atvejais, kai pinigine kompensacija priteisiama už tokį socialiai vertingą turtą kaip gyvenamasis namas ar butas, *inter alia* (be kita ko), turėtų būti įvertinamos ir sutuoktinio, gaunančio pinigine kompensacija, galinybės įsigyti kitą panašaus pobūdžio daiktą (daikto dalį) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 20 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-157-378/2020 60 punktą).
44. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad sutuoktiniams bendrosios jungtinės nuosavybės teise, be kita ko, priklauso šis nekilnojamas turtas, dėl kurio yra likęs šalių ginčas ir paduotas kasacinis skundas: butas (*duomenys neskkelbtini*), 110 000 Eur vertės; garažas (*duomenys neskkelbtini*), 7000 Eur vertės; 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*), 6600 Eur vertės; garažas (*duomenys neskkelbtini*), 25 600 Eur vertės; 605/50660 dalys žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*), 11 800 Eur vertės.
45. Kiekviena iš šalių prašė priteisti jai butą (*duomenys neskkelbtini*), garažą Nr. 36, 605/50660 dalis žemės sklypo ir 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*). Abi šalys prašo priteisti atsakovei garažą Nr. 25, tačiau ieškovas taip pat prašė priteisti šį turtą iš atsakovės kaip vaiko išlaikymą.
46. Pirmosios instancijos teismo sprendimu minėtas nekilnojamas turtas padalytas taip: atsakovei priteistas butas (110 000 Eur vertės), o ieškovui – visas likęs nekilnojamas turtas, t. y. garažas Nr. 36 (7000 Eur vertės); 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*) (6600 Eur vertės); garažas Nr. 25 (25 600 Eur vertės); 605/50660 dalys žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*) (11 800 Eur vertės), šio turto bendra vertė – 51 000 Eur (7000 Eur + 6600 Eur + 25 600 Eur + 11 800 Eur). Apeliacinės instancijos teismui pateiktas pirmosios instancijos teismo sprendimą, atsakovei priteistas butas (110 000 Eur vertės), o ieškovui – garažas Nr. 36 (7000 Eur vertės), 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*) (6600 Eur vertės); 3/5 dalys garažo Nr. 25 (15 360 Eur vertės) ir 605/50660 dalys žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*) (11 800 Eur vertės). Taigi ieškovui priteisto nekilnojamojo turto bendra vertė sudaro 40 760 Eur (7000 Eur + 6600 Eur + 15 360 Eur + 11 800 Eur), o ieškovei – 110 000 Eur.
47. Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas, pakeisdamas pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl išlaikymo formos ir priteisdamas vaikui kaip išlaikymą 2/5 dalis garažo Nr. 25, už šį turtą priteisė ieškovui iš atsakovės 5120 Eur kompensaciją, nurodytą sumą įskaitydamas į galutinę ieškovui iš atsakovės priteistos kompensacijos sumą (26 815,62 Eur), apskaičiuotą padalijus kitą bendrą sutuoktinių turtą (kilnojamąjį turtą, santaupas) ir nustačius kiekvienos iš šalių ne šeimoms poreikiams panaudotų lėšų dydį bei sudarius turto balansą.
48. Taigi byla nagrinėjama teismai, padalydami sutuoktinių bendrą nekilnojamąjį turtą, nusprendė nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo ir nepriteisti ieškovui kompensacijos iš atsakovės už jai atitekusį didesnę vertės nekilnojamąjį turtą (išskyrus minėtąją apeliacinės instancijos teismo priteistą kompensaciją už vaikui kaip išlaikymą priteistą garažą dalį). Tokį sprendimą teismai grindė dviem kriterijais: 1) atsakovės asmeninių lėšų panaudojimu šalių bendrajai jungtinei nuosavybei sukurti ir 2) atsakovės sveikatos būkle.
49. Kasacinio teismo praktikoje kaip svarbus kriterijus, leidžiantis nukrypti nuo bendro turto lygių dalių principo, be kita ko, pripažįstamas vieno

iš sutuoktinių iki santuokos įgytų asmeninių lėšų panaudojimas kuriant bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-55-916/2019 42 punktą; 2021 m. spalio 27 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-266-403/2021 38 punktą).

50. CK 3.98 straipsnio 2 dalyje nustatyta sutuoktinio teisė į kompensaciją tais atvejais, kai turtui, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, įsigyti buvo panaudotos ir asmeninės vieno sutuoktinio lėšos. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad įstatyme neįtvirtinta būtinybė kompensaciją išmokėti pinigais, todėl tam tikrais atvejais dalijant bendrą sutuoktinių turtą kompensuojamos sumos dydžiu faktiškai gali būti nukrypstama nuo bendrosios jungtinės nuosavybės lygių dalių principo. Siekiant nustatyti, ar yra pagrindas taikyti CK 3.98 straipsnio 2 dalį, turi būti įvertintos šios aplinkybės: ar vienas iš sutuoktinių, ar jie abu iki sukuriant bendrąją jungtinę nuosavybę turėjo asmeninio turto (sprendžiant, ar sutuoktinis turėjo asmeninio turto, lėšų, kurios galėjo būti panaudotos kuriant bendrosios jungtinės nuosavybės objektą, turi būti atsižvelgiama į CK 3.89 straipsnio 1 dalyje apibrėžtus kriterijus); ar sutuoktinių turėtas asmeninis turtas buvo panaudotas kuriant bendrąją jungtinę nuosavybę (tai gali būti akivaizdus faktas, pavyzdžiui, asmenine nuosavybe turėto buto išmainymas į didesnę, įgyjamą bendrosios jungtinės nuosavybės teisę, arba faktas, nustatomas ištyrus aplinkybių visumą, pavyzdžiui, kokių tikslų buvo naudojamos sutuoktinių turėtos asmeninės lėšos); kokio dydžio asmeninės investicijos buvo padarytos kuriant bendrąją jungtinę nuosavybę ir pan. (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 20 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-157-378/2020 42–43 punktus).
51. Nagrinėjamoje byloje teismų nustatyta, kad atsakovė (*duomenys neskelbtini*) pardavė už 30 000 Lt savo asmeninės nuosavybės teisę priklausantį butą (*duomenys neskelbtini*). (*duomenys neskelbtini*) atsakovė kartu su ieškovu už 51 600 Lt įsigijo butą (*duomenys neskelbtini*). ½ dalis buto (*duomenys neskelbtini*) kainos buvo sumokėta iš atsakovės asmeninių lėšų, gautų pardavus butą (*duomenys neskelbtini*), o likusi ½ dalis – iš šalims bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausančių lėšų. (*duomenys neskelbtini*) šalys pardavė butą (*duomenys neskelbtini*), už 38 000 Lt. Dalis gautų lėšų (28 800 Lt) buvo panaudota grąžinant bendrą šalių paskolą, o likusi dalis (9200 Lt) galėjo būti panaudota butui (*duomenys neskelbtini*) įsigyti.
52. Ieškovo kasaciniame skunde teigiama, kad byloje nenustatyta, jog atsakovė aiškiai išreiškė valią įsigyti šį turtą asmeninėn nuosavybėn. Teisėjų kolegija pažymi, kad tokia aplinkybė reikšminga sprendžiant dėl turto pripažinimo asmenine sutuoktinio nuosavybe (CK 3.89 straipsnio 1 dalies 7 punktas), tačiau nagrinėjamu atveju teismai atsakovės priešiškinio reikalavimą pripažinti dalį (t. y. 25,42 proc.) buto (*duomenys neskelbtini*) jos asmenine nuosavybe atmetė, motyvuodami tuo, kad pagal kasacinio teismo išaiškinimus santuokoje įgyto konkretaus turto teisinis režimas negali būti mišrus. Dėl šios priežasties nesutikta ir su ieškovo kasacinio skundo argumentu dėl teismų išvadų prieštaringumo. Aplinkybė, kad šalims įsigyjant butą (*duomenys neskelbtini*), tik dalis kainos buvo sumokėta iš atsakovės asmeninėmis pripažintų lėšų, nepaneigia teismų padarytos išvados, jog šis butas laikytinas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe. Nors ieškovo kasaciniame skunde taip pat teigiama, kad teismai nenustatė, kokia konkrečiai atsakovės asmeninių lėšų suma buvo panaudota butui įsigyti, kaip minėta, teismai konstatavo, jog ½ dalis lėšų, gautų pardavus butą (*duomenys neskelbtini*) (38 000 Lt), pripažintina asmeninėmis atsakovės lėšomis, o iš jų 9200 Lt galėjo būti panaudota butui (*duomenys neskelbtini*), įsigyti, be to, teismai konstatavo ir tai, kad dalis lėšų buvo panaudota grąžinant bendrą šalių paskolą.
53. Kitas svarbus kriterijus, į kurį teismai atsižvelgė nukrypdami nuo bendro turto lygių dalių principo, – atsakovės sveikatos būklė. Dėl atsakovei diagnozuotų psichikos sutrikimų ji įsiteisėjusiu (*duomenys neskelbtini*) apylinkės teismo (*duomenys neskelbtini*) sprendimu civilinėje byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*) pripažinta neveiksnia tam tikrose srityse, įskaitant nekilnojamojo turto naudojimą, valdymą ir disponavimą juo (nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo, nuomos, dovanojimo, įkeitimo sandoriai ar kt.). Remdamiesi šia aplinkybe, nagrinėjamoje byloje teismai padarė išvadą, kad jos galimybės įsigyti kitą gyvenamąjį plotą, užsitikrinti pakankamą pragyvenimo lygį yra apsunkintos ir ribotos. Teismai, atsižvelgdami ir į tai, kad būtent atsakovė, šalims nuo (*duomenys neskelbtini*) pradėjus faktiškai gyventi skyrium, realiai visą laiką gyveno ginčo bute, juo naudojosi, rūpinosi šio turto išlaikymu ir priežiūra, o ieškovas gyvena (*duomenys neskelbtini*), ten turi įsigijęs gyvenamąjį namą, gauna dideles pajamas, nusprendė ginčo butą priteisti atsakovei, nepriteisiant kompensacijos ieškoviui už jai atitekusį didesnės vertės nekilnojamąjį turtą.
54. Ieškovo kasaciniame skunde nenurodyta argumentų, pagrindžiančių netinkamą pirmiau aptartų teisės normų ir kasacinio teismo išaiškinimų taikymą vertinant pastarąsias aplinkybes, susijusias su atsakovės sveikatos būkle ir dėl jos apribotu atsakovės veiksmumu, kaip pagrindą nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo.
55. Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, atsižvelgdami į šioje byloje nustatytas faktines aplinkybes, procesiniuose sprendimuose pakankamai aiškiai ir išsamiai nurodė kriterijus, kurie, padalijant nurodytu būdu šalių nekilnojamąjį turtą ir nustatant kiekvienai iš jų tenkančias atitinkamas šio turto dalis, pagrindžia nukrypimo nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo būtinybę, siekiant apsaugoti dėl sveikatos būklės ribotai veiksnios atsakovės interesus. Teismai pagrįstai nusprendė, kad toks turto padalijimo būdas, nukrypstant nuo sutuoktinių lygių dalių principo atsakovės naudai, atitinka teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus.
56. Byloje konstatavus esant pagrindą nukrypti nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, atmestini kaip nebeturintys teisinės reikšmės kasaciniame skunde nurodyti argumentai dėl ieškoviui nepriteistos kompensacijos už atsakovei atitenkantį vertingesnį turtą, atsakovės galimybių išmokėti tokią kompensaciją ir pan. Nors kasaciniame skunde teigiama, kad atsakovė nėra pajėgi išlaikyti jai priteisto buto, kaip minėta, byloje nustatyta, jog, nuo (*duomenys neskelbtini*) šalims pradėjus faktiškai gyventi skyrium, atsakovė gyvena ginčo bute, rūpinasi šio turto išlaikymu ir priežiūra.
57. Apibendrinama tai, kas pirmiau išdėstyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, padalydami šalims nekilnojamąjį turtą nurodytu būdu ir nukrypdami nuo sutuoktinių bendro turto lygių dalių principo, nepažeidė šiam ginčo klausimui išspręsti taikytinų aktualių materialiosios teisės normų ir kasacinio teismo praktikoje suformuluotų taisyklių. Dėl to panaikinti ar pakeisti skundžiamo teismo procesinio sprendimo atitinkamos dalies nėra pagrindo.

Dėl išlaikymo nepilnamečiam vaikui priteisimo tam tikro turto forma

58. Pagal CK 3.196 straipsnio 1 dalį išlaikymas nepilnamečiams vaikams gali būti priteisiamas: 1) periodinėmis išmokomis; 2) vienkartinę pinigų sumą; 3) tam tikru turtu.
59. Kasacinio teismo praktikoje yra pažymėta, kad teismas nesaistomas šalių pateiktų reikalavimų dėl išlaikymo formos ir gali savo iniciatyva parinkti tokią išlaikymo formą, kuri konkrečiu atveju labiausiai atitinka vaiko interesus (CPK 376 straipsnis) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. sausio 18 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-49/2010; 2017 m. sausio 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-49-969/2017 20 punktą).
60. Išlaikymas dažniausiai priteisiamas kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis. Jeigu skolininkas yra mokus, tokia išlaikymo forma garantuoja nustatyto dydžio sumas vaiko išlaikymui kas mėnesį, taip užtikrinant jo kasdienių poreikių (maistui, aprangai, gyvenamajam būstui, sveikatai, mokslui, laisvalaikiui ir kt.) tenkinimą. Ši išlaikymo forma paprastai taikoma tuo atveju, kai vaiko tėvas (motina) turi nuolatinių pajamų (uždarbį, pensijas, pašalpas ir kt.). Kai teismas nustato, kad tėvo (motinos) gaunamos pajamos nepakankamos išlaikymo prievolės vykdymui užtikrinti, priteisia išlaikymą kitomis formomis: vienkartinę pinigų sumą, nekilnojamuoju ar kilnojamuoju turtu. Kasacinio teismo praktikoje laikomasi nuostatos, kad išlaikymas priteisiant vaikui nuosavybės teise tam tikrą tėvo (motinos) turtą galimas tada, kai jis (ji) turi turto, kurį

naudojant ar realizuojant būtų gaunamos pajamos vaikui išlaikyti ar kitaip būtų tenkinami vaiko poreikiai (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. birželio 14 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-401/2006; 2011 m. gruodžio 15 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-513/2011). Esminis aspektas, kurį teismas turi įvertinti, sprendžiamas dėl priteistino išlaikymo formos, yra tas, kad parinkta išlaikymo forma labiausiai turi atitikti vaiko interesus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 28 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-209/2013).

61. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas, pakeisdamas pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl išlaikymo formos, priteisė iš atsakovės nepilnametės dukters (*duomenys neskkelbtini*) naudai išlaikymą turto, priteisdamas dukters nuosavybės 2/5 dalis garažo (*duomenys neskkelbtini*); vaiko išlaikymo turto tvarkytoju užufruoto teise paskyrė ieškovą.
62. Kasaciniame skunde ieškovas neginčija teismo nustatyto išlaikymo dydžio ir formos (t. y. kad išlaikymas vaikui būtų priteistas atitinkamos vertės nekilnojamuoju turto), tačiau teigia, kad apeliacinės instancijos teismas išlaikymą priteisė ne iš atsakovei priteisto turto, o iš jam priteisto turto. Toks argumentas nepagrįstas, nes, kaip matyti iš skundžiamos nutarties rezolucinės dalies, apeliacinės instancijos teismas ieškovui priteisė ne visą garažą (*duomenys neskkelbtini*), o tik 3/5 dalis šio nekilnojamojo turto. Kaip minėta, už vaikui kaip išlaikymą priteistas 2/5 dalis garažo Nr. 25 apeliacinės instancijos teismas priteisė ieškovui iš atsakovės 5120 Eur kompensaciją, šią sumą įskaitydamas į galutinę ieškovui iš atsakovės priteistinos kompensacijos sumą (26 815,62 Eur).
63. Nesutiktina su ieškovo kasacinio skundo argumentu, kad teismas turėjo priteisti atsakovei garažą Nr. 36, 7000 Eur vertės, ir 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*), 6600 Eur vertės, nes tokiu atveju, iš atsakovės priteisiant dukteriai išlaikymą turto, nereikėtų nustatyti turto dalių. Pažymėtina, kad pats ieškovas 2021 m. rugpjūčio 17 d. galutinai patikslintame ieškinyje (teisme gautas 2021 m. rugsėjo 6 d.) pareiškė reikalavimą priteisti iš atsakovės išlaikymą nepilnametei dukteriai (*duomenys neskkelbtini*) turto, priteisiant vaikui būtent garažą Nr. 25 (ši garažą ieškovas prašė pirmiausia priteisti atsakovei, o tuomet kaip išlaikymą – vaikui). Be to, apeliacinės instancijos teismo priteisto vaikui išlaikyti turto – 2/5 dalių garažo Nr. 25 – vertė (10 240 Eur) iš esmės atitinka teismo nustatytą atsakovės vaiko išlaikymo (iki vaiko pilnametystės) prievolės dydį (10 260 Eur). Tuo tarpu ieškovo nurodyto turto – garažo Nr. 36 ir 315/50660 dalių žemės sklypo (*duomenys neskkelbtini*), – bendra vertė (13 600 Eur) žymiai viršija nustatytą vaiko išlaikymo prievolės dydį, todėl priteisti šį turtą kaip išlaikymą vaikui visa apimtimi taip pat nebūtų pagrindo.
64. Taigi teisėjų kolegija konstatuoja, kad ieškovo kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo panaikinti ar pakeisti ir šios skundžiamo teismo procesinio sprendimo dalies.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

65. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad pagrindo panaikinti ar pakeisti apeliacinės instancijos teismo nutartį nenustatyta, todėl skundžiamą nutartį paliekama nepakeista (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 1 dalies 1 punktą, 3 dalis).
66. CPK 99 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidos valstybei atlyginamos pagal CPK 96 straipsnyje nustatytas taisykles. Šias išlaidas teismas priteisia savo iniciatyva, gavęs duomenis apie valstybės garantuojamą teisinę pagalbą organizuojančios institucijos apskaičiuotas valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidas.
67. Atmetus ieškovo kasacinį skundą, procesinis sprendimas priimamas atsakovės naudai, todėl ieškovui tenka pareiga atlyginti atsakovei suteiktos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidas bylą nagrinėjant kasacine tvarka (CPK 96 straipsnio 1 dalis).
68. Pagal byloje pateiktą Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos pažymą atsakovei suteiktos antrinės teisinės pagalbos išlaidų suma – 520 Eur. Ši suma priteistina iš ieškovo valstybės naudai.
69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegijos 2023 m. kovo 20 d. nutartimi ieškovui buvo atidėtas 903 Eur žyminio mokesčio už kasacinį skundą sumokėjimas iki byla bus išnagrinėta kasacine tvarka. Bylą išnagrinėjus kasacine tvarka ir atmetus kasacinį skundą, nurodyta žyminio mokesčio suma priteistina iš ieškovo valstybės naudai (CPK 84 straipsnis, 93 straipsnio 1 dalis).
70. Kasacinis teismas, nagrinėdamas šią bylą, patyrė 6,57 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. rugpjūčio 22 d. pažyma). Šių išlaidų atlyginimas taip pat priteistinas iš ieškovo valstybės naudai.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. sausio 17 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš ieškovo (*duomenys neskkelbtini*) (a. k. (*duomenys neskkelbtini*)) 520 Eur (penkių šimtų dvidešimties Eur) antrinės teisinės pagalbos išlaidų atlyginimą valstybei. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5630.

Priteisti iš ieškovo (*duomenys neskkelbtini*) (a. k. (*duomenys neskkelbtini*)) 903 Eur (devynis šimtus tris Eur) žyminio mokesčio valstybei. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5660.

Priteisti iš ieškovo (*duomenys neskkelbtini*) (a. k. (*duomenys neskkelbtini*)) 6,57 Eur (šešių Eur 57 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimą valstybei. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5662.

Atsisakyti priimti atsakovės (*duomenys neskkelbtini*) kartu su 2023 m. gegužės 17 d. atsiliepimu į kasacinį skundą pateiktus naujus įrodymus ir grąžinti juos pateikusiam asmeniui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Virgilijus Grabinskas

Sigita Rudėnaite